

Є.І. МАРЧИШИНА, кандидат сільськогосподарських наук, доцент,

В.С. ОСТРЕНКО, студентка ОКР "Магістр"

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Особливості санітарно-побутового забезпечення працівників птахофабрик

Проаналізовано особливості санітарно-побутового забезпечення працівників птахофабрик. Запропоновано рекомендації щодо його поліпшення. Встановлено, що санітарно-побутове забезпечення працівників є одним з визначальних чинників у процесі формування безпечної праці.

Працівник, небезпечні і шкідливі виробничі фактори, санітарно-побутового забезпечення

Проблема створення здорових умов праці на виробництві завжди є актуальною і заслуговує уваги багатьох дослідників [1,2,3]. Відомо, що у процесі трудової діяльності на працівників птахофабрик впливає низка небезпечних та шкідливих виробничих чинників, що негативно позначаються на здоров'ї та працездатності людей. Серед них, насамперед, підвищена запиленість та загазованість повітря робочої зони. У птахівницьких приміщеннях виділяється аміак та сірководень із посліду та підстилки, вуглекислий газ – при диханні птиці, пил – під час роздавання сухих кормів, настиланні та прибиранні підстилки тощо. У виробничих приміщеннях птахофабрик часто підвищена або знижена температура повітря робочої зони,

поверхні обладнання, трубопроводів, технологічних матеріалів; підвищений рівень шуму на робочому місці (під час подрібнення кормів та роздавання їх кормороздавачами тощо); підвищений рівень вібрації; підвищена або знижена іонізація повітря; недостатня освітленість робочої зони; підвищена вологість та рухливість повітря.

У птахівництві широко використовують речовини та препарати хімічного та мікробіологічного походження. Серед матеріалів хімічного походження застосовують токсичні і подразливі (лікарські і мінеральні добавки до кормів, дезінфікуючі та мийні засоби тощо), гонадогенні речовини (впливають на репродуктивну функцію працівників – пестициди, агрохімікати, гази розкладу органічних речовин, відпрацьовані гази).

Біологічні небезпечні та шкідливі виробничі чинники – це патогенні мікроорганізми, зокрема збудники хвороб, спільних для птиці та людей, та продукти їх життєдіяльності; макроорганізми (рослини і птиця, культури клітин), – також можуть бути потенційно небезпечними для працівників.

Крім цього, фізичні та нервово-психологічні перевантаження (важкість, напруженість, монотонність праці, емоційні стреси) спричиняють втомлюваність за захворюваність працівників. Через дію цих чинників знижується продуктивність праці працівників та погіршується їх самопочуття та стан здоров'я [4].

Санітарно-побутове забезпечення за складом та площею санітарно-побутових приміщень, кількістю необхідного санітарно-тех-

нічного обладнання на птахофабриках повинно відповідати вимогам нормативної документації. Для санітарно-побутового забезпечення працівників потрібно обладнати спеціальні приміщення відповідно до СНиП 2.09.04-87 [5].

Побутові приміщення можна розміщувати в окремих будинках або у прибудовах до виробничих будинків і споруд. При розміщенні побутових приміщень у окремих будівлях, призначених для обслуговування працівників (з чисельністю понад 30 чоловік в зміну) в опалювальних виробничих приміщеннях, вони повинні з'єднуватись із виробничими будівлями опалювальними закритими переходами. Біля зовнішніх входів у допоміжні та побутові будівлі та приміщення повинні бути передбачені пристосування для очищення взуття від бруду, урни для збирання сміття. У окремих випадках, якщо це не суперечить санітарно-технічним, технологічним та протипожежним вимогам, допускають розміщення побутових приміщень у виробничих будинках та спорудах з урахуванням вимог СНиП 2.09.02-85 [6].

Побутові приміщення слід розміщувати у місцях з найменшою дією шуму та інших шкідливих виробничих факторів. У разі розташування адміністративних приміщень усередині виробничих будівель з наявністю шкідливих факторів, шумних цехів або поруч з ними, повинні здійснюватись заходи щодо виключення впливу шкідливих виробничих факторів на працівників у цих приміщеннях. Заборонено використовувати санітарно-побутові приміщення не за призначенням.

До складу допоміжних будівель та споруд птахопідприємств повинні входити:

- санітарний пропускник, обладнаний відповідно до вимог технічних нормативно-правових актів (ТНПА), що складається із санблоку та дезблоку (дезбар'єра) для оброблення транспорту;
- приміщення (операторські) для обслуговуючого персоналу з умивальником та санвузлом у будівлях для утримання птахів;
- санітарно-побутові приміщен-

ня при кормоцехах, забійно-переробних цехах, ремонтно-механічних майстернях тощо;

- їдальня-роздавальна (буфет), а при кількості працівників до 30 чоловік – кімната приймання їжі. При віддаленні робочих місць на відстань більше 500 метрів від їдальні (буфетів) при приміщеннях відпочинку та обігріву також обладнують кімнати приймання їжі, оснащені умивальником, холодильником, установкою для кип'ятіння води.

Основний склад приміщень санблоку повинен бути наступним:

- гардеробні для зберігання вуличного, домашнього і спеціального одягу;
- переддушові (умивальні) і душові;
- туалети;
- приміщення для особистої гігієни жінок;
- приміщення для прання, чищення, дезінфекції спецодягу;
- комори для зберігання чистого та брудного спецодягу, сушіння та знепилювання робочого одягу;
- приміщення для приймання їжі тощо.

У гардеробних необхідно забезпечити роздільне зберігання вуличного, домашнього та спеціального одягу. Зберігання допускається відкритим (на вішаках і відкритих шафах), закритим (індивідуальні закриті шафи) та змішаним способами. Закритий спосіб зберігання одягу застосовується при кількості робітників не більше 100 осіб кожної статі у найбільшій за чисельністю зміні. Зберігання змінного (домашнього) одягу на робочих місцях у виробничих приміщеннях заборонено. Допускають загальні гардеробні для всіх видів одягу при обліковій кількості працівників на підприємстві до 50 осіб. Кількість місць для зберігання одягу у гардеробних повинна відповідати числу працівників на виробництві з резервом для тимчасових та прикомандированих працівників.

Для працівників, які виконують роботу на відкритому повітрі чи у неопалюваних приміщеннях із температурою повітря на робочих місцях нижче +10°C, слід передбачати

приміщення для обігрівання. Роботодавець повинен обладнати приміщення для обігрівання і відпочинку працівників або надати засоби для обігрівання. Засоби для обігрівання надаються на місці роботи або безпосередньо біля нього. Засоби повинні бути технічно справними та відповідати вимогам пожежної безпеки. Працівників слід забезпечувати доброякісною питною водою. У санпропускниках, приміщеннях для відпочинку та приймання їжі необхідно обладнати пристрої для питного водопостачання, установити бачки з хлораміном, забезпечити працівників серветками разового користування чи сушарками для рук. Автомати з газованою водою, фонтанчики, закриті бачки з фонтануючими насадками розміщують у проходах виробничих приміщень, у приміщеннях для відпочинку, у вестибюлях та на виробничих майданчиках поза будівлями.

Спецодяг виробничого персоналу птахофабрики повинен піддаватись знезараженню або пранню із застосуванням дезінфікуючих розчинів за встановленим на птахофабриці графіком, але не рідше 1 разу на 3 дні для працівників забійно-переробного цеху, утилізаційного відділення, очисних споруд та послідоховища; 1 разу на 6 днів – для решти працівників. Централізоване збирання, зберігання та доставляння забрудненого спецодягу для прання слід здійснювати у закритій тарі. Приміщення для прання треба розміщувати поруч із приміщенням для знезараження спеціального одягу і взуття. Винесення спецодягу з території підприємства заборонено. Для працівників забійно-переробних цехів, утилізаційних відділень та очисних споруд, а також для тих, хто здійснює ветеринарно-санітарні заходи (дезінфекція, прибирання та миття приміщень тощо), слід передбачати приміщення та пристрої для сушіння спецодягу та спецвзуття. Спецодяг працівників, зайнятих операціями, що супроводжуються пилоутворенням, повинен піддаватись знепилюванню щозмінно. Приміщення для

чищення, знепилювання та сушіння спецодягу повинне бути відокремленим, розташовуватись суміжно із гардеробними, обладнано вентиляцією. Побутові приміщення, приміщення для сушіння, знепилення й знезараження спеціального та робочого одягу повинні відповідати вимогам СНиП 2.09.04-87. Приміщення для прання спеціального одягу та інших засобів індивідуального захисту (ЗІЗ) мають відповідати вимогам СНиП 2.09.02-85.

Душові повинні обладнуватись за типом санпропускника, розміщуватись при гардеробних для робочого одягу, мати переддушові, оснащені вішаками та сидіннями (лавами). Кількість душових сіток слід визначати за найчисельнішою зміною робітників на виробництві. Душові повинні обладнуватись полицями для засобів особистої гігієни та тримачами для рушників, забезпечуватись гарячою водою у кількості, достатній для всіх працівників, які користуються душем.

При туалетах повинні бути умивальники із розрахунку один умивальник на 4 унітази, але не менше одного на кожний туалет. Умивальники повинні розміщуватись у тамбурах туалетів і обладнуватись раковинами, полицями для предметів особистої гігієни, забезпечуватись мийними засобами, рушниками (серветками) одноразового користування чи повітряними осушувачами.

Кімнати гігієни жінок передбачають при кількості більше 15 жінок, які працюють у найчисельнішій зміні. Вони повинні бути оснащені відповідним санітарно-технічним обладнанням (із розрахунку 1 установка на 75 працюючих жінок) та забезпечені засобами для особистої гігієни жінки, утримуватись у належному санітарному стані. Побутові приміщення (гардеробні, переддушові, душові, комори, кімнати відпочинку та гігієни жінок, туалети тощо) повинні щозмінно прибиратись та дезінфікуватись, обладнуватись та утримуватись відповідно до вимог ТНПА. Інвентар (відра, ганчірки, щітки та інше) маркують та застосовують окремо для туале-

тів, душових, переддушових кімнат та інших приміщень. Використання побутових приміщень не за призначенням заборонено. Періодично (не рідше 1 разу на тиждень) усі допоміжні та санітарно-побутові приміщення повинні піддаватися прибиранню із дезінфекцією.

При кожному цеху необхідно передбачати приміщення для відпочинку та приймання їжі, із розрахунку 0,1 м² на кожного користувача, але не менше 12 м² вільної площі, оснащені меблями, умивальником із змішувачем холодної і гарячої води, холодильником, електрочайниками та іншим необхідним обладнанням. Забезпечення громадського харчування працівників на птахофабриці має здійснюватись згідно з вимогами ТНПА. У виробничих приміщеннях заборонено зберігання особистих речей, харчових продуктів та приймання їжі, проведення виробничої гімнастики та куріння на робочих місцях. Куріння допускають у спеціально відведених та обладнаних місцях.

У кожному цеху (відділенні), а також у гардеробних та переддушових повинні знаходитись універсальні аптечки першої медичної допомоги з переліком медпрепаратів. В універсальній аптечці першої медичної допомоги заборонено зберігати лікарські засоби з простроченим терміном придатності. Осіб, які працюють в умовах шкідливих виробничих факторів, забезпечують профілактичним харчуванням (молоко або молочні продукти) у пунктах харчування або інших приміщеннях.

Висновки

Наведені рекомендації щодо санітарно-побутового забезпечення сприятимуть ефективнішій роботі працівників, зменшенню матеріальних витрат на допомогу у разі тимчасової непрацездатності, підвищенню продуктивності праці, збереженню здоров'я та працездатності працівників. Здорові умови праці та відпочинку підсилюють мотивацію до чіткого виконання правил та безпечної поведінки працівників на виробництві.

Проанализированы особенности санитарно-бытового обеспечения работников птицефабрик. Предложены рекомендации по его улучшению. Установлено, что санитарно-бытовое обеспечение работников является одним из определяющих в процессе формирования безопасного труда.

Работник, опасные и вредные производственные факторы, санитарно-бытовое обеспечение

The features of health and welfare support workers of poultry farms. We offered recommendations for improvement. Found that health and welfare of employees is one of the determinants in the process of safe work.

Worker, dangerous or harmful factors, health and welfare support

Література

1. Войналович О.В. Охрана праці у тваринництві / О.В. Войналович, Є.І. Марчишина. – К.: Основа, 2011. – 448 с.
2. Мальхин В.А., Создание требуемых параметров микроклимата в птицеводческих помещениях ЗАО "Орловская птицефабрика" и Новосильевской страусиной ферме / В.А. Мальхин, Б.М. Тюриков, А.П. Лапин // Вестник по охране труда. – Орел: ВНИИОТ, 2005. – №3. – С.37-46.
3. Веремий А.А. Условия труда и состояние здоровья работников в современном птицеводстве А.А.Веремий. – К.: Урожай, 1981. – 23 с.
4. Правила охорони праці у птахівництві. – К.: Основа, 2009. – 24 с.
5. СНиП 2.09.04-87 "Административные и бытовые здания". Срок введения в действие 1 января 1988 г. Утверждены постановлением Государственного строительного комитета СССР от 30 декабря 1987 г. №313.
6. СНиП 2.09.02-85. Виробничі будівлі. Зміна № 1 національна. (Наказ Держбуду України від 21.10. 2004 року № 195, набуття чинності встановлено з 1 квітня 2005 року).